

یادداشت

ضرورت مسئله‌شناسی حقوقی

■ دکتر محمدعلی الفت پور

گروه علمی - پژوهشی حقوقی - قضائی

مسئله‌شناسی یا نظام مسائل‌شناسی انقلاب اسلامی یکی از چالش‌برانگیزترین موضوعاتی است که در گام دوم انقلاب اسلامی باید به آن پرداخته شود؛ موضوعی که با غفلتی چند دهه‌ای مواجه است و نظام حکمرانی کشور با عقب ماندن از این حوزه نتوانسته مجموعه ظرفیت‌ها و توانمندی‌های کشور را در اختیار و خدمت بگیرد و برخی مسائل مزمن را حل کند.

نبود سازوکارهای لازم برای بهره‌گیری از ظرفیت نخبگانی و خبرگانی در حل مسائل کشور و نداشتن دغدغه حل مسئله در میان نخبگان حول مشکلات اساسی کشور سبب شده که برخی ناکارآمدی‌ها همچون کلافی پیچیده و سردرگم تلقی شود که حتی باز کردنشان با دندان هم سخت و طاقت‌فرسا به نظر برسد.

از این رو ایجاد بسترهای تخصصی حول محور مسائل کشور برای ایجاد ادراک و اشراف خبرگانی برای نخبگان و همچنین جمع‌آوری و ایده‌پردازی برای این‌گونه مسائل اهمیتی دوچندان می‌یابد. نشریه‌های تخصصی یکی از بسترهای ارتباطی میان نخبگان و مسائل کشور هستند که در صورت سیاست‌ورزی حساب‌شده و شناسایی دقیق نقاط کانونی مشکلات، می‌توانند نقش بسزایی را در راهبری جامعه اندیشگاهی و دانشگاهی در مواجهه مناسب با معضلات کشور ایفا کنند.

مسائل حقوقی یکی از وجوه غیرقابل انکار تمام مسائل کشور است و در هر فرایند اجتماعی تا وقتی ملاحظات حقوقی و قانونی آن ترسیم و محدود عمل قضایی آن تعیین نشود، نمی‌توان به نتیجه مثبت آن امیدوار بود. به‌طور مثال فارغ از جنبه‌های سیاسی و تکنیکی پرونده برجام، اگر تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای ایران با توان و قابلیت و صدا البته با توجه بیشتری به مسائل حقوقی این پرونده توجه کرده بود، شاید اکنون این پرونده مسیر دیگری را می‌پیمود و احتمالاً ظرفیت سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی در کنار قواعد حقوق بین‌الملل می‌توانست، فشار شدیدتری به ناقض برجام یعنی آمریکا وارد کند و به تبع آن ضمانت اجرای جدی‌تری برای خروج ایالات متحده از برجام بگیرد؛ خروجی که بی‌هیچ هزینه‌ای برای آمریکا انجام گرفت و خسارات فراوانی برای ایران اسلامی به همراه داشت و فرصتی که با بی‌توجهی و بی‌دقتی از بین رفت و هیچ‌گونه مجالی برای برگشت به آن دوره باقی نگذاشت.

امروزه اهمیت مسائل حقوقی در دنیا بیشتر ادراک می‌شود و جهان روزه‌روز با چارچوب‌های حقوقی، قانونی و قضایی محدودتر می‌گردد و مطالبه جهانی برای رعایت این چارچوب‌ها در حال افزایش است. در ایران نیز توجه به این رشته تخصصی در میان نخبگان ضرورت بیشتری یافته و پیچیدگی‌های میان‌رشته‌ای آن سبب شده است، جمع‌کنی از اندیشمندان و دانشمندان کشور با استانداردها و قواعد حقوقی آشنا شوند و تلاش کنند ارتباط حوزه کاری خود را با حوزه حقوقی بشناسند.

نشریه بنیان درصدد توسعه مفهومی نگاه نو به سیاست‌نگاری و راهبردنویسی در تمام مسائلی است که جنبه‌های مختلف فنی و تکنیکی دارد. توجه به جایگاه سیاست‌ورزی به‌خصوص سیاست‌ورزی حقوقی و نگاه بالادستی به مسائل حقوقی و فرا حقوقی دلالت بر بی‌اهمیتی مسائل فنی و تکنیکی ندارد؛ ولی از آنجایی که در منابع مکتوب و جراید مرسوم کشور به این نوع سیاست‌ورزی در حوزه حقوقی توجه چندانی نشده است، بخش حقوقی نشریه بنیان قصد دارد بر این موضوعات تمرکز کند.